

פרוטוקול מס. 7/77

טיעונות ועדת הכספים

התקיימה ביום ב', י"א בכסלו, תשט"ו - 6.12.54 בשעה 11.00

נוכחים : היו"ר י. גורי

ח. אריאב

א.מ. גניחובסקי

ש. דיין

א. הרצפלד

ק. לוז

א. סטופ

ח. רובין

ז. שפר

מוזמנים: הטר. ז. ארן

מר תטר - המנהל הכללי של מינהל ההסברה.

מר שטנר - מנהל רשות הפיתוח.

סדר-היום: בעיית אדמות השבט הבידואי אל-הוזייל.

תקציב מינהל ההסברה.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

דיון בעיית אדמות השבט הבידואי אל-הוזייל.

ח. רובין:

ביקשתי להעלות בוועדת הכספים נושא הקטור בשבט הבידואי אל-הוזייל, היושב ליד כביש באר-שבט סול קבוץ שובל. שבט זה מונה 2,000 נפש, המחולקים למלגים שונים, והם יושבים על שטח של 35,000 דונם.

הממשלה, הפועלת במקרה זה במטענות רשות הפיתוח, עושה פעולות על-מנת להעביר שבט זה למקום אחר. שבט זה יושב על חלק מאדמותיו. הוא ועל אדמות נטושות שהשבט קיבל בשנת 1949/50 מהמימשל הצבאי, תמורת אדמות שהשבט יסב עליהן בעבר. ידוע שבט זה היווה גורם די חשוב בביצוע התלישבות בנגב עוד בתקופה שלפני קום המדינה, וגם היה גורם לא פחות חשוב מבחינת שירות ידיעות ושירותים אחרים לישוב תוך תקופת הקרבות.

בזמן האחרון החלה הממשלה לבצע את פעולת ההעברה מבלי שתהיה לה תכלית כל שהיא. המטרה היא, אם מינוי טועה, להעביר את השבט למקום שאיננו ראוי לעיבוד, הנמצא מזרחה לכביש באר-שבט - חברון, שטח צחיח וסופס. השטח שעומד לתת לשבט אינו מתאים גם מבחינה בטחונית: וברור שהדבר עומד לסכן את עצם קיומו, כי שבט זה הוסיף את עזרתו לנו והוא נמצא לכן ברשימת השחורה בירדן וגם בדצועת עזה. קרבתו של שטח זה לגבול עשויה לסכן את קיומו.

אני מעורר בעיה זו בגלל העובדה, שפעולת ההעברה נעשתה ללא חוק, ללא הית-כספים ואף ללא צו כל שהוא. כן רצוני לציין - ומני משמש כאן אולי בביטוי קצת בולט - שהמבצעים מטעים את הבידואים על-ידי מתן הבטחות שאין כל כוונה לקיימן.

בספטמבר שנה זו הופיעו בקרב הבידואים הללו 3 מבצעים : 2 פקידי משרד החקלאות - ה"ה פנחסוביץ וסברדלוב, ועוד אדם אחד שהופיע כסוכן רשות הפיתוח כביכול - מר צוקרמן. אני לא הצלחתי לברר מה הם תפקידיו וסמכויותיו של אותו מר צוקרמן, ובתשובה לשאלתה סמעי משר המוצר כי סוכן זה עובד ללא תעודת בלא רק תמורת הוצאותיו. לאחר שסמעי הסברה זו בוודאי שלא ידוע לי מיזה תפקיד הוא ככלא. הוא מפיע כאילו היה מייצג את מחלקת המסללה והוא כל יכול. מתוך השטח של 35,000 דונם, בלקחו 14,000 דונם שעליהם ישבו 800 נפש, והדבר נעשה בכוח ובאיומים. על שטח זה ישבו חלק מהמלג אבו-סדירם וחלק מהמספחת אל-חוק - ביחד כ- 80 - 70 בתי-אב כמובן שלבידואים בלא הובטח סידור מתאים. מר צוקרמן עשיר דמיון הוא, והוא מראה להם את הבתים ואת יגורו במקום החדש. פעולה זו כלונה איננה שרירותיים, כמו איסור חריטה, ולכן אין כל הסברה.

גם אילו היתה תכנית כנה וכוונה אמיתית להעביר את הבידואים ולסגור להם סידור אחר, הרי גם אז לא מוצדק הוא לעשות פעולה זו ערב עונת הזריעה, כי אי-זריעה פירושה ניסול מסקר הכנסתם היחיד. זהו מעשה עוול, כי הם הסקיעו כסף בארץ, שכרו טרקטורים וסילמו מכונות על-חשבון זאת. והנה בא מישהו - ללא צו של בית-משפט - ואומר להם: רדו, וטופעים עוד הייליה דרוזייה כדי לחסום את האווירה. אפילו נביח שהם יושבים על מדפות בטוחות, ואפילו נביח שמעמד המספטי לגבי אותו שטח הוא חלש, הרי גם אז אין להורידם מעל האדמה על-ידי עטיית דין לעצמו של פקיד זה או אחר. לענין זה יש מוסד שיפוטי בפדינת ישראל; יש להוציא צו לכך, שיהיה דין בישראל.

אני סבור שגויה פרוצדורה של הורדת מבצעים מעל אדמתם ללא דין, ללא בירור - לאחר השקעת כספים, תוך השמדתם של מבצעים בלא ללא מבצעים קיום, תוך נכיון להטיית ולסכסך אותם - זו תופעה פגומה ביותר. לנגד עיני החלטות ועדת הכספים בנדון - ומני כצטט כאן את דעת הרוב - ושא באמר: "

" הוועדה מקבלת לתשומת-לבה את הודעת רשות הפיתוח שהיא תכיר לגבי אותן הקרקעות בנגב, שאוקנו לה לפי חוק רכישת מקרקעין או שנסכרו לה לפי חוק נכסי נפקדים, בזכויותיהם של אותם המבצעים, בעיקר שבט הבידואים, שעיבדו את הקרקע ע"ר שנים רבות לפני קום המדינה והמבצעים בארץ כחוק. הוועדה מבקשת לעשות בהקדה את המעשים הדרושים להסדרת זכויות אלה כחוק, גם באותם המספטי וגם בשטחים אחרים."

מחצית מהמבצעים השבטניים על אדמתם זו עטר שנים לפני קום המדינה, וחלק אחר ישב על אדמות אחרות - שכיום יש עליהן התיישבות יהודית - גם כן עטר שנים לפני קום המדינה, ואינני יכול לתאר לי מהסדר זכויותיהם מתבטא בכך שקודם-כל מברשים אותם. עלי להדגיש, שאותם המבצעים שהזכרתי אופרים באופן גלוי שהם לא ישבו שם, ויחד עם זאת - מבלי להבטיח מהו או לתת מסך או תעודה - הם מראים סקיצות של בתים בהם יגורו הבידואים.

אני מבקש מאת ועדת הכספים להחליט, שתהיה הוראה ברורה שאין להוריד איש בישראל מעל האדמה שהוא יושב עליה, על-ידי מוסד מסלתי, ללא בית-משפט; דבר זה צריך להיות ברור לרשות הפיתוח. כן צריך להיות ברור שאם רוצים לעשות הסדר קרקע של אדמות הבידואים, הרי לא יתכן קודם כל להוריד אותם מהאדמה ולהציגה ככלי ריק. העברה למקום אחר יכולה להיעשות רק לאחר שזכויותיהם במקום האחר יהיו מובטחות, הן מבחינה משפטית והן מבחינה המחת מבצעים קיום.

אני חושב כמו-כן שלא יתכן שרשות הפיתוח תעסיק מבצעים - והיו בעלי הנסיון הרב ביותר - שלא ברור מהו מעמדם וקטריהם בטובן של קשרי עובד ומעביד.

הצעת הקונקרטים היא, שתוך העונה של
הזריעה והחרישה תימסך כל פעולה אשר עלולה להביא לידי כך שהחידושים
לא יוכלו לעבוד את המוסר מזה עיבוד העונה הקודמת, כדי שלא לדון
מותם לרעב.

אני חייב גם לומר כאן, של - 14,000 דונם
פעליהם דיברתי ושם נלקחו כמה חשבוי-הוזייל, בקושי רב צמצמו
פועמדיה שיהיו פורטים לעבוד; מטרד והקלמות ורמות הפיתוח אלו פריכים
להשקיע משפטים כדי לספור שם זה לעיבוד.

את הדברים שרר הדין כאן בדקתי לפי מיטב
יכולתי, ואני בני חושב שיתגלו בהם הרבה אי-דיוקים; אני מוכן להגיד
שידיעותי הן בדוקות ובכונות. רצוני לצייין שהתפקידים שמלמדי עם
עובדי משלה מסוימים הם לפחות ספוקסקים.

סר שטנר:
היתה לי כבר ההזדמנות לספור לוועדת הכספים
פרטים בקשר לבידושים בנגב, שיש בדעת המשלה
לערוך בסיון יחיד בסינו - יחיד בסינו גם בנוגע לפדיונות השכבות וגם
בקשר לפעולת משלה המנדט בחלק זה של המדך - ליצירת התמימות קבע
לשבטי הבידושים בנגב. במקום שהשבטים הללו יבדו במקום לקום,
ובדרך זו ישתלטו על שטחים גדולים, לבנות ליצור להם מקומות קבע
לחביתם ולהתיישבותם. לצמצם את השטחים שבהם עמשינו בשיפוטם, או יותר
בכון - ומפטר לומר זאת בצורה שלילית - שאם יובטיה לכלל שיפוט לסדרה
אחרת, ובדרך זו להביא טובה גם לפדיונה וגם לבידושים.

התכנית להתיישבות קבע מושמת על שלושה
יסודות : כל מקום שייבחר לבידושים צריך לשמש שם מפיץ
לפרנסתם שיענה על צרכי הבטחון, והשטחים יתכנו בצורה כזו שיממשו
לאפשרויות של הגדלת מספר הישובים בנגב. אני בני בא לקבוע כרגע
את סדר חשיבותם של כל אחד מהיסודות הללו - והם גם מסתלבים זה בזה -
אבל רצוני להזכיר לוועדה - כיוון שהודעתי זאת כבר לפני זמן מה -
שהכנית מסוג זה יכולה להיות סדרה שכל פרטיה גם ייבחנו וגם ייקבעו
תוך כדי עצם הביצוע. הביצוע פותנה כמובן גם בשיתוף פעולה מצד
הבידושים עצמם; אין להעלות כלל על הדעת שמפטר לעשות מעשה שהכני
מסוג זה - שהפכתי מבחינת צורת החייה של האנשים - מבלי לקבל הסכמתם
לצד זה.

אני חושב שרמות הפיתוח פועלת ופעלה בהתאם
להחלטה שנתקבלה לוועדת הכספים, אשר חגג-הכנסת רובין ציטט מזה כאן.
בהסכמת השבט, קבענו קודם-כל כובנון לבירור כל התביעות של חבשי השבט -
ואני יכול לספור לחברי הוועדה שהוגשו 150 תביעות מצד אנשי השבט.
קבענו מטרד סיוחד הנמצא בנציבות המימשל הצבאי, שם פגישים את התביעות.

אשר לזכויות אנשי השבט על הקרקע, הרי שבט
זה הוזיק ב- 34,000 דונם, שם שלא כולו הוא בבעלות. שאלת הבעלות
בנגב זו פרובלימה כשלעצמה, אשר משלה המנדט תוך 30 שנות קיומה לא
הספיקה לפתרה. לא היה הסדר קרקעות בנגב, אין ספרי החוזה ולא נקבע
לפי שייכת קרקע זו או אחרת. רק במקרים מסוימים, כאשר צריך היה
לרכוש קרקע עבור הקרן הקיימת או עבור פרטייה, הגיעו בדרכים שונות
לידי רישום הבעלות בספרי החוזה. מתוך שם הפסטרע על פיליוני דונם,
רק רבנות דונמים בודדים נרשמו על-שם הבעלים. אנו גם לא מצאנו
בדונן זה מצב מספטי ברור, אלא הודעתי לוועדת הכספים - ואני בני מסתייב
שהודעה זו - שלצורך שיפוט התביעות, נכיר בזכויותיהם של אותם אנשים
אשר עיבדו במסך עשר שנים לפני קום המדינה קרקע, ויושבים במדינת
ישואל כחוק. שבט זה, עם קום המדינה, לא יסב במקומו הנוכחי, אלא יסב
על הגבול הנוכחי של מדינת ישראל. שבט זה פנה בעבר 10,000 נפש,
וכיום יושבים במקום זה 1,300 נפש. הוא ישב על הגבול של המדינה, ובמסך
הזמן התפסט והגיע עד לקרבת הכביש הטוביל לבאר-שבע.

בהסכמת אנשי השבט, קיבלה רשות הפיתוח
 סכום של 14,000 דונם שלטו בבעלותם, ומלאה קרקעות שהונחו עליהם
 זו לפי חוק רכישת קרקעין. לא היתה כל התנגדות עם אנשי השבט;
 לא היו איומים; לא הופעל - לא אז ולא עתה - כל לחץ מסוג זה שליבר
 עליו חבר-הכנסת רובין; לא היתה התערבות המטרה, כפי שהוזכר רגיל
 בטכסומי קרקע בין ישובי יהודיה או בין יהודים לערבים. צמח לקוח
 טרסטוריה של רשות הפיתוח - ומני דונה לציין את העזרה שקיבלנו
 בחרישה, והרשיון שבחלק לעזרתנו היה קבוצ סוגל ששלח את הסקרטר שלו
 לחריש השטח. לאחר מכן מצאנו לנכון לצייל טרסטוריה לא של השכנים,
 כדי שלא תיווצר אפשרות של סכסוכי שכנים. גייסנו טרסטוריה, הוטבו
 את השטח ועתה מצו זורעים אותו. התקרבו עם גופים שיעשו את המלאכה -
 ועשינו זאת גם לגבי שטחים אחרים - תוך שיתופם בא גרונם וגם בהפסד.

אשר לתוכנית הפעולה להבא - רובני להגיד
 קודם מספר סלים על אופן הפעולה. מני מספר סמך, שאנשי המקדישים
 מכוחם וזכות לעבודת המסלה, לעבודת המדינה, שיכולה להיות חספה
 המביטת עליהם כעל "סוכנים" וכיוצא באלה. סר צוקרון פועל כנציג
 רשות הפיתוח לעיני חוק רכישת קרקעין. סר הנוצר הודיע פעל בכת
 הכנסת, שרשות הפיתוח רשאית לפנות בציגיה כאלה. הוא פועל כנציג
 בדרור הפרץ והפרכה. יש לו נסיון של עשרות שנים ברכישת קרקעות,
 וזכויותיו בהגדלת שטחי הקרקע להתיישבות הן רבות. יש אליו מכון
 מצד אנשי השבט ומצד אנשי בידושים אחרים כנגב, וזוהו דבר חשוב עד כה.
 הוא פועל בענין זה עם רשות הפיתוח וכנציגיה. הויגני כי הודות
 לו אפשר היה לקבל 14,000 דונם, שסך שמינו מבוסס על עיקר, וזאת
 ללא כל היכנסים או התנגשויות. יתר על כן, מותם המנשים שעיצבו את
 השטח, קיבלו את היתורים בעזרת אנשי השבט, בתחומי 20,000 דונם
 יבותרו בידי השבט.

ח. רובין: כיצד אפשר לוטר שגם קיבלו את היתורים?
 כיצד אפשר להצטרף על שטח של 20,000 דונם?
 זוהי אינפורמציה לא מפורטת, ומני מוסר זאת במפורש.

סר שטנר: זה אינו המסיון הראשון של ועדת הכספים
 בקבלת אינפורמציה ממני, ובויה לי שעוד לא
 קרה שאינפורמציה שבמטרה לא היתה בכונה. אם במטרה על-ידי אינפורמציה
 לא כדווייקת - תיקנה זאת. חבר-הכנסת רובין מוען שאינפורמציה שבמטרה
 לי היצבה בכונה, ומני מוכן להגיד שאינפורמציה שבמטרה לו היצבה
 בכונה. המטרה שאוידרה על-ידי חבר-הכנסת רובין היצבה מתאימה למציאות,
 שהמנשים הודרו בכוח ובאיומים מהקרקע; אין זה מכון שאנשים נשארנו בלי
 קרקע לעיבוד. יתכן שהוא מניח מרש שלל קרקע שבנשים תפסו אותה
 אי פעם במינו צורה שהיא, אחר לקבלה חזרה. במקרה זה אם התפסנו על
 שטחים לא להם, שאולי הם מבינים להם תועלת, אבל אין הכרח בהם, לכן
 סותר ללכות אליהם - וכך עשו - ולהגיד שיש לחזיר את השטחים לרשות
 הפיתוח.

הי"ר י. גורי: כמה נפשות הורדו מהשטח?

סר שטנר: מתוך 1,300 נפש, בערך 200 נפש היו על השטח,
 ואילו הנוחרים על שטחים אחרים. אם המכיו
 להישאר על 20,000 דונם הנוחרים. עלי לציין כי לא כל השטח של
 14,000 דונם זו קרקע הרמויה לעיבוד; יש חלק שאינו ראוי לעיבוד.

הי"ר י. גורי: הם עיבדו את השטח?

סר שטנר: כמסך שלוש השנים האחרונות.

אד.

לגבי התכניות לעתיד לבוא, אינני יכול להגיד לוועדת הכספים. כדבר מובטח וקבוע שיעלה בידינו להגשים את הדברים ולהגיע להתיישבות קבע של הבידואים בנגב. דבר זה תלוי לא רק במדינת ישראל ומוסדותיה, אלא במנשים עצמם אם ירצו בכך. גם לגבי שבת זה, נבטח לשכנע אותם לקבל אדמה שתישאר בנשותם במזמן קבוע. אחת האפשרויות שלקחנו בחשבון - כפי שציין חבר-הכנסת רובין - הוא השטח הנמצא בפרחק לא גדול מבאר - טבע בסביבת הנקודה בבטיים; ליד קו המים ההולך לכורנוב, על קרקע שבקרבתה נמצאים ישובים יהודיים. הכוונה למצוא שם שטח מנחים בגודלו - 20,000 דונם, הנמצא ליד מים, ושם גם לעזור להם להקים בנייני קבע עבור הטבת.

המטא ומתן. מובהל, ובירור התביעות השונות - וכפי שאמרת' הוגשו כבר כ- 150 תביעות - טרם נבטיים. נראה לי שיהיה זה שירות רע לעניין אם יתייחסו לעניין זה של סידור קבע לבידואים בנגב בכל מקרה ומקרה, רק כאל עניין שרוצים להוריד אנשים מעל אדמתם וכל הכרוך בכך. לעומת זאת ברור, שאם יעלה בידינו להעביר את השטח למקום שהזכרתי - ותכנית העברתם איננה בניגוד לדעת אנטי הבטחון, היא עונה לצרכי הבטחון - יתפנו במקום זה 20,000 דונם ביוספים אשר יאפשרו הקמת מספר לא קטן של ישובים יהודיים חדשים. ואם כך הדבר, הרי שאנו מגיעים לאותם שלושה היסודות שדיברתי עליהם בתחילה: מתן קרקע לשבטי הבידואים במקום קבוע; סידור מעוניה על צרכי הבטחון של המדינה ואפשרות של הגדלת ההתיישבות היהודית באזוריה חיוניים, וזאת מבלי לפגוע בקיומם של הבידואים הללו. אם פירשתי אל נכון את דעת ועדת הכספים, הרי זו בדיוק אותה דעה שהיה בוועדה.

הי"ר י. גורי:
אשר לאינפורמציה, הייתי מייגע לחבר-הכנסת רובין לבדוק את האינפורמציה שלו, לאחר שטעם מפי מר שטנר מה שטעם.

אני סבור כי דבריה אלה אינם עומדים בניגוד לסיכום של ועדת הכספים, כפי שבאה לידי ביטוי במסקנות ועדת הכספים בשאלת נכטי נפקדים, שהונחו על שולחן הכנסת ב- 26.7.54. שמענו ממר שטנר כי במידה ויש תביעות - מבררין אותן, ויש גם תכנית כיצור ליישב את הבידואים.

להשלמת האינפורמציה, אני מבקש לשאול: האם שאר 1,100 הנפש, שיושבים על 20,000 דונם, גם כן עיבדו את הקרקע? (מר שטנר: כן) אתם רואים את העברתם של אלה שישובו על 14,000 דונם לשטח של 20,000, כסידור פרובוזורי? (מר שטנר: כן).

אני מציע להפסיק את הבירור בנקודה זו ולהסתייכו בישיבה הבאה.

ח. רובין:
אני מציע לקיים סדר את המסך הישיבה. אם הדיון יידחה לשבוע ימים, הצעתי היא כי במסך השבוע תצא למקום ועדת משה שתרצה את הדברים.

הי"ר י. גורי:
אינני רואה אפשרות לקיים את הבירור סדר כי יש לנו סדר-יום קבוע מראש. אשר לוועדת המסוה - אינני רואה עדיין צורך בכך כי הדיון על נושא זה טרם נפתח.

תקציב מינהל ההסברה.

היו"ר י. גורי:

בישיבה הקודמת בה דנו על השימוש בכספי המילואים, נטעמו שאלות ביחס לתקציב מינהל ההסברה. העברתי את הפרוטוקול של הישיבה לשר ז. ארן, ואנו נשטע עתה את תשובותיו.

בהזדמנות זו אני מברך את השר ז. ארן, אשר נוכח הפעם לראשונה בוועדת הכספים, ומאחל לו הצלחה בתפקידו.

השר ז. ארן:

קראתי את הפרוטוקול, רשמתי לפני את הנקודות השונות ומשתדל להשיב עליהן.

ממשלת ישראל החליטה פעמיים בענין תקציב מינהל ההסברה: לראשונה - ב- 11 לאפריל, כאשר הוחלט לקחת חצי מיליון ל"י מהרזרבה הכללית לתקציבן למינהל ההסברה, שהוא חופף את שירותי המודיעין, לשכת העתונות ושירות הסידור, שהיו כל הזמן בד כן במסגרת של משרד ראש הממשלה. עם הקמתו של מינהל ההסברה, נפטר לשר שהופקד עליו הטיפול בסידור ובלשכת העתונות, ועוד אקדיש מלים מספר לענין זה.

ב- 24 לנובמבר אישרה הממשלה את הפרטים של התקציב, אולם זה אינו מומר שמינהל ההסברה הגיש אז את תקציבו; הוא הגיש זאת קודם, אולם סדר-היום של הממשלה היה עמוס במידה כזו שלא הצליחו להגיע לענין קודם לכן.

לא יתקבל על דעת אדם שמינהל ההסברה יחכה מאפריל עד 24 לנובמבר, עד שיאשרו את פרטי התקציב, ועד אז לא יעשה דבר. עם קבלת ההחלטה על הקצבת חצי מיליון הל"י, ניגש המינהל לפעולה. במידה ויש טענות פדועלאם אובח הענין בפועל המתאים לוועדת הכספים, הרי יש להפנותן לשר האוצר. לי נאמר כי... שהענין קטור בחלוקת 4 מיליון הל"י, וניתנת אפשרות לגשת לפעולה.

רצוני להדגיש כאן את שני העקרונות היסודיים של פעולתנו. העקרון הראשון הוא ביצוע פעולת ההסברה עד כמה שאפשר בהתנדבות. עקרון זה נבע מעקרון קודם - ואני חושב שהוא מקורי מאד, כי לפי מיטב ידיעותי הוא אינו קיים בשום מדינה בעולם - שהמבצעים הם המטבירים; אלה העושים את המלאכה הם המטבירים אותה לציבור: השרים, תת-שרים, מנהלי משרדים, חברי-כנסת, הפקידות הגבוהה, ספקדי מסורה ועוד. אני שמח להגיד שעד היום נאמר עקרון זה בטהרתו, וכל הפעולות הללו - שאמת רואים אותן במודעות שמפרסמים פעם בחדש, והדבר נעשה לשם חסכון - ברובן הפכריע נעשו בהתנדבות. השתדלנו לעשות את הפעולה הזאת לא על-ידי הקמה מנגנון מיוחד מצריך לשלום על כל הארץ, אלא באמצעות המנגנון הקיים במדינה, לעשות זאת באמצעות המנגנון העומד לרשות הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות ומרגונים ציבוריים שונים.

חבר-הכנסת רובין הציג שאלה בדבר המנגנון. לפי התקציב של חצי מיליון הל"י, יש לנו מנגנון של 26 איש, מהם 3 : להגדלת מנגנון לשכת העתונות ו-4 לשירות הסידור. הוספנו לשכת העתונות 2 כתבים נודדים, שיחדרו לאותן פינות אליהן לא יכולים העתונים להרשות לעצמם לשלוח כתבים, והללו מפיצים את החומר לעתונות. כדי שבוע בשבוע טקבל מינהל ההסברה סקירות על אותו חומר שהומצא על-ידי הכתבים הנודדים, ומה שמתפרסם בעתונות מניח את הדעת. כן הוספנו ללשכה עוזר למנהל. 4 העובדים האחרים (3 פטבורות) ינהלו את הסדורים החדשים שהכנסנו למסגרת שירות הסידור: "במדינה הנבנית", "סידור בו סופיעים אנשים שיש להם יד ביצירת המדינה"; "רשות הדיבור לנוער"; "האטה במדינה", וכן סדור החדשות המשוות לדי יום אחרי החדשות השעה 23.00, בו מסדרים חדשות העולם לפי חומר שמגיע מהב.ב.ס.

שמנו לב כי תכניות אג"ז מטפילות על השידורים, ולכן יחד עם סופר העובד נאלצו כיועץ ספרותי - מר יצחק שנהר - בארנו ב-10 שירים והזמנו מצד 10 קומפוזיטורים מנגינת לשירים אלה. בתג החנוכה נחל לסדר אותם.

בשאלה שאלה כמה כסף הוצגנו במשך שמונת החודשים שחלפו. למעשה הוצגנו, עם כל ההתחייבויות, סכום של 280,000 ל"י, ועבור הפעולה בתרבעת החודשים הבאות עומד לרשותנו סכום של 214,000 ל"י, מזה 47,000 ל"י השקעות. לאמור, במשך תרבעת החודשים האלה יעמוד לרשותנו מדי חדש סכום של 40,000 ל"י לפעולות אחרות.

בשאלה גם שאלה בענין הקצבות. היו שלוש הקצבות, וזאת מהן למחלקה לערבית. מסתבר שמינהל ההסברה צריך לפעול גם בקרב הטיעוטים, וגם בנוגע לציבור היהודי, מבי עבדכם הנאמן רואה עצמו כמי שמגין את הסוטגים - ההיפך הגמור מבי זכול להגיד לגבי הציבור הערבי. לא יכולתי לכן לקבל על עצמי לנהל הסברה בקרב הציבור הערבי, והיות ובמסדר ראש הממשלה הוקמה מחלקה מיוחדת לטיפול בכל העניינים הערביים, מסרתי למחלקה זו את הוצאת העתון הערבי והקצבתי לה סכום ראשון של 5,000 ל"י לפעולות הסברה.

סכום של 5,000 ל"י הוקצב להנחלת הלסון. בישיבת ועדת השירים לענייני פנים ושירותים, כאשר שר החינוך הביא את ענין מבצע הנחלת הלסון ונשאל על הסכום שעומד לרשותו לביצוע הפעולה, התברר שהסכום הוא קטן מאד. ואז שר הפנים, העומד בראש ועדת השירים הזו, אימץ לו את הרעיון שנפנה לכל סטודי הממשלה שכל משרד יקציב מתקציב סכום של 5,000 ל"י למטרה זו. הוסבני כי אין משרד הקשור לענין זה יותר מאשר מינהל ההסברה.

הקצבה השלישית היתה לקרן הסופרים. היתה מטלה של ועד אגודת הסופרים אשר העלתה את הרעיון הזה. לאגודת הסופרים יש טענות כבדות-מסקל כלפי המדינה, ומבי יכול להגיד שיש יסוד להרגשתם זו. הם העלו את ההצעה בענין קרן לעידוד היצירה הספרותית עד לדפוס. סופרים העומדים בפני הצורך לאסלים עבודות ספרותיות, צריכים להיפנות מדאגות פרנסה; סופרים צריכים לערוך סיורים וכדומה - והכוונה היא לספרות, שירה והגות. במתי בדברים בנדון עם ראש הממשלה, והוא עודד אותנו לכך, והוא מצדו, מהמקורות שלו - ולראש הממשלה יש מקורות שאינם לשר רגיל - הקציב 5,000 ל"י למטרה זו. אנחנו הקצבנו את אותו הסכום, וכך הוקמה בסיתוף עם האגודה, קרן בת 10,000 ל"י. קרן זו תתחיל לפעול בינואר, ותהיינה לה הכנסות במשך ארבע שנים. בכל שנה הם רשאים להוציא מקרן זו למטרה אותה הזכרתי, לא יותר מאשר שלוש-רבעי הסכום, הרבע הנותר יצטרך במשך השנים לקרן משנה, שוועד אגודת הסופרים יוכל להפעילה ב-1960. נוכחתי בישיבה החגיגית של ועד אגודת הסופרים, ומבי יכול לומר שאין לכם מושג עד כמה נתחממה האווירה, כמה הדבר הפיג את הסרירות. אתם ראייתם כי ישנו סדור של "הסופר לטור", אשר כוונתו להוציא את הסופרים לקבוצות הספר - ומדוע לא למושב הספר, כי אם לא יבינו אותם. לכבודו אין אל קשר בין הקרן והפעולה הזו, אבל אינני יכול להתעלם מן הרקע, שבמידה רבה מתקשרים אליהם, הם מתקשרים מצדם. זו הפעם הראשונה שאגודת הסופרים, בתורת ציבור, מתאזרת לאיזו עטיה בתחומי המדינה.

פה דובר על סטודנטים, ומבי חייב לומר ששאלה זו היתה קצת סוזרה בעיני, ומטגיר זאת. כאשר מבי מדבר על הסטודנטים הרי כוונתי לשלה הלומדים בירושלים, תל-אביב וח'פה, המהווים שלושה ציבורים גדולים בתוך המדינה והטונים כ-6,000 איש. קיימתי פגישה עם נשיא המוניברסיטה מר מור, ונושאת היה: כיצד להפעיל את החטיבה האקדמית המונה 500 פרופסורים ודוצנטים, שיכנסו למעגל המסבירים. דיברתי גם על הפעולה בקרב הסטודנטים, ומבי הייתי פעם סטודנט וידוע מבי סטודנט הסטודנטים בתונים לשני דברים: לדאגות פרנסה וללימודים, וכאשר הם מסיימים את לימודיהם הם לוקחים על עצמם שוב את עול העבודה והפרנסה. ציבור הסטודנטים יהיה בעתיד נושא התפקידים הפיקודיים במדינה

א.ד.

ולכן מתקבל על הדעת שהם תוך כדי לימוד יהיו בתוך עיני המדינה, בתוך הפרובלמטיקה של עיני המדינה. כאשר בפגשתי עם משלחת של הסטודנטים העלית בפניהם שאלה זו, שהציבור יודע על הסטודנטים רק כאשר יש שבתות אולם על דמותו אין הוא יודע דבר. אגב רצוני גם לציין, שפרופסור מזר אשר שאין לדון לפי הכלל, וכי בקרב הסטודנטים יש גאונים לא מעטים השקועים בלימודיהם. הצעתי למשלחת להוציא קובץ אשר יכתב רק על-ידי סטודנטים על נושאי ספרות, שירה והגות, קובץ אשר יראה מה הם פני הדור. הם קיבלו הצעה זו בהתלהבות, ויש למצוא מקורות תקציביים כדי להגטימה.

ההצעה היא - ועל כך מובהל משא ומתן עם פרופסור מזר - שכל אחד מהסטודנטים יהיה חייב להקדיש שבוע בשנה למדינה בהתנדבות. הכוונה היא שהם יצאו לישובי העולים להסברה, לעבודה סוציאלית וכדומה. מינהל ההסברה עשה בסיון וסלח 23 סטודנטים לחדשיים ימים לישובי העולים. בפגשתי עם סטודנטים אלה, והדתיים שביניהם עשו רושם מצויין, גם הבנים וגם הבנות. לאלה שחזרו בתגלה עולם שלא ידעו ולא הכירו אותו, אבל היו לי גם הדים מהפעולה המבורכת שהם עשו שם, איש איש לפי כשרונו. אחד מהעולים אשר להם: "הכנסתם אור, אבל אתם יוצאים".

אשר לענין הקורסים לעובדי המדינה והמסטרה - הרי מחוץ לקורסים המקצועיים שנציבות המגבון עושה עבור עובדי המדינה, החלטנו לעשות בסיון לעריכת קורסי חגרותיים שבטרנזום עומדת השאלה: עובד המדינה והאזרח. אשר למסטרה - באנו לידי הסכם עם משרד המסטרה בדבר עריכת קורסים בשביל הסגל הפיקודי של המסטרה. אתמול קיימתי עם פגישה ואמרת: "אם החייל עומד על משמר החזית החיצונית, הרי האוסר עומד על משמר החזית הפנימית של המדינה". אני סבור שקורסים אלה הם אחד היוזמים לפיתוח יחסי ציבור.

רצוני להדגיש עוד מספר אחד. עד סוף שנת התקציב - מחוץ לפעולות הדרכה, סמינריונים, הצגות קולנוע וטרטים דוקומנטריים - אני חושב שנושא במגע לפחות עם 1/4 מיליון איש בהסברה בלתי-אמצעית. כאשר יהיה בוויכוח על התקציב האחד אוכל להגיד לכם כמה עלה המגע עם כל אדם; כרגע עוד מוקדם להגיד זאת.

כאשר שואלים אותי בענין מינהל ההסברה, אני משיב: הציבור הצליח, הוא נענה, הוא מבקר, הוא בא בכל מזג אוריר ובכל צורת הסברה. במסך כל זמן פעולת המינהל הגיעה אלי רק תלונה אחת על פולמוס מפלגתי, ואנו מבררים אותה. באי-כח כל הסייעות והטפלגות שהסתתפו ומסתתפיה בענין זה ואני מציין זאת בסיפוק ובשמחה - מביאים את הדברים בצורה חיובית, ואפשר לומר שבבמות הללו יש משה של אוריר צח. יש צמאון בקרב הציבור לבירורים מסוג זה, ומכחינה זו אני חושב שהצלחנו, וזו בטה באה, זו במת המדינה. יש איזה דבר שונה ומיוחד בכך, כאשר סופיעים שבי טרים, אחד של הציונים הכלליים והשני של מפא"י - או בהרכב אחר - וכל אחד מסביר את הדברים בדרך הוא; המדינה מדפעה אז בפני האזרח. דבר זה הושג, ואני מקווה שהוא יביא ברכה רבה למדינה.

א.ס. גניחובסקי:
רצוני לקדם בברכה את אשר האחדש ואת המסרד החדש, ורצוני לציין שאני מחשיב מאד פעולות הסברה. הציבור יודע מהעתונות על הדבריה השליליים הסתרחטיה, ויש להביא לידיעתה את החיוב, ויש הרבה טן החיוב במה שמתהווה במדינתנו.

יש בממשלה שני משרדים שמבחינת עצם מהותם צריכים להיות שותפים להסקפות מהסקפות שונות, והם: משרד החינוך ומינהל ההסברה. ואני מבקש להציג לטר ארן מספר שאלות בנקודה זו.

אילו כיוון יינתן להשיבות חובות בקרב העולים? האם ישנו את הדגש על שלוש העקרונות: המלחמה בהתיישבות, המלחמה נגד החזיר והמלחמה למען שמירת השבת?

יש אצלנו חבר סופרים שמינס סטודים באגודת הסופרים, והם הסופרים הדתיים - האם שותפים גם אותם בפעולות ההסברה? מדוע לא יצאו גם אנשים אלה לטפר?

הטר גרין שאל מה יודע האיבור על דמות הסטודנטים, ואני מבקש לשאול: מה יודעת המדינה על בני הישיבות? האם יודעת המדינה מיט ביניהם עילומים? מה יודעת המדינה על אותם ראשי הישיבות שסופרים את נפשם למען שמירה על הגחלת?

רוב ישובי העולים בארץ הם דתיים, ולכן יש להדריך את הסטודנטים החולכים אליהם למען יתאימו עצמם למנהגי המקום ולא יפגעו בתושביהם.

אני לחמתי בוועדת הכספים להגדלת תקציב המטרה לצרכי תרבות, היות ויש בין הסופרים שלנו כמלה שאין להם ישיעה אלפנטרית ביהדות ובציונות והם זקוקים להשתלמות. בתוך פעולת ההסברה יש להקדיש מקום ניכר לנושא: מה היתה הדרך אשר הובילתנו עד למדינה.

ש. דיין:

אני מכיר כמה פעולות של מינהל ההסברה שאני מעריכן מאוד, כמו למשל ענין הקמתו של בית-הספר לאזרחות, אולם הדבר ביתן רק למעטים מאוד, ונשאלת השאלה מה יהיה עם השאר? את בנות ההסברה עורכיה בערים ובמושבות, אולם כיצד נסביר את אותם הדברים לאנשים הרבים היושבים במקומות בידחים?

בתקציב מוסיף סכום לסטודנטים הקמת סטודנטים בישובי עולים. זהו כפעל חשוב, אולם צריך גם למנות אדם אחראי שינהל את הסטודנטים וימלאו תוכן. האם נתת דעתכם לבעיה זו?

דובר כאן על פעולת הסטודנטים. ראיתי את הסטודנטים בעבודתם, וחושבני כי הם לטרו יותר מאשר ליטרו; הם ראו לפנייהם עולם חדש. אני חושב כי התקופה היא קצרה מדי, במסך שבוע ימים בקשי אפשר להתקלם במקום ולמצוא מסילות ללב האנשים.

בקשר לעתונות הלועזית אני מבקש לדעת מי הם בעלי העתונים ומה הכיוון והמטרה שלהם. האם לא רצוי לפרסם בעתונים הללו דברי הסברה על המתרחש אצלנו?

מושבי העולים אינם יכולים לקנות מסירות השידור כי אין להם חשמל והם אינם יכולים לאפעיל את מכשירי הרדיו. האם ישנה מחשבה לאספקת מכשירי רדיו על בטריות עבור אותם מקומות בהם אין חשמל? הוא הדבר בקשר להצגות קולנוע. (השר ז. ארן: אנו מביאים לשם הצגות קולנוע, ויש כ-200 הצגות בחדש)

מדוע תיפול השתלמותם של עובדי המדינה על שכם מינהל ההסברה? אני סבור שכל משרד צריך להקציב מתקציבו הוא כספים להשתלמות עובדיו.

הטר גרין אמר כאן כי הסופרים החולכים רק לקבוצי הספר ולא למושבים. אני סבור כי הסופרים יכולים למצוא שפה משותפת עמם, ויש ערך רב לכך שיבואו איתם במגע ולו רק כדי לסמוע אותם ולראות כיצד הם חיים.

לכסוף רצוני לציין כי התקציב המוצע כאן מכוון בראש וראשונה ל"ישראל הראשונה", לתושבי הערים והמושבות הוותיקות. ל"ישראל השניה" - לאלה הנמצאים בספר יש לתת הרבה יותר, ואילו לפי התקציב הם נמצאים מקופחים.

ט. לונ:

האם ישנה השגחה, האם ישמישהו העוקב באופן שיטתי אחר מה שמפורסם בעתונות לכל גורביה? האם מינהל החברה מגיב במקרים שיש צורך להגיב על פרסומים בעתונות. העתונות היא מספיק המשפיע ביותר על דעת הקהל, והיא גדושה מוחמת ביקורת על פעולות הממשלה, ולעתים יש צורך בתגובה ממשית.

סיורים עסקיים - מי משתתף בסיורים הללו, האם רק אנשי הערים או שיש סיורים המכוונים גם לתושבי המעברות?

אני רואה חשיבות בפעולת הסטודנטים בקרב העולים, מולם בצדק העיר כאן אברי-הכנסת דיין, שפרק זמן של שבוע ימים אינו מספיק. האם לא מוטב לקבוע במקום שבוע בשנה, שבועיים בכל שנתיים?

קורסים לעובדי המדינה - אני סבור שכל משרד ומשרד צריך לכלול בתקציבו סכום מתאים למטרה זו. כן אני סבור שהחברה זו צריכה להיות מכוונת בעיקר לציבור, ועל הממשלה לדאוג להסברה בקרב עובדיה מן תוך תקציב אחר. חושבני כי יש להרחיב את רשת הקורסים והסמינרים להשתלפות עובדי המדינה, מולם אני מסיל ספק אם יש לעשות זאת במסצעות תקציבו של מינהל החברה. שאלה אחרת היא אם נציבות המנגנון מוכשרת לנהל את הפעולה הזאת.

א. הרצפלד:

אני בני יכול להיות שותף לדעה שכל משרד ומשרד צריך לדאוג להסברה בקרב עובדיו, ולהקציב סכומים מתקציבו להשתלכות העובדים. לדעתי ענין זה הוא מתפקידו של מינהל החברה אשר צריך להקיף את הרשת הרחבה הזו, אשר פיצולה בין המשרדים השונים רק יחטיא את המטרה שאנו רוצים להשיג.

אני רואה חשיבות רבה בהופעות משותפות של אנשים ממפלגות שונות, ולדעתי יש להרחיב פעולה זו.

אשר לפעולת הסטודנטים, אני סבור כי שהיה של שבוע ימים מספיקה בהחלט ואין צורך להאריך את התקופה.

אני סבור שהמינהל צריך לעשות את כל אשר ביכולתו כדי לחדור לכל המקטורים. (אשר ז. ארן: אנו מתכוונים להיכנס לבתי-הספר ולהתחיל עם הפעולה).

אחד הגורמים לסכסוכים במפרים ובמושב העולים הוא העדר ידיעה אלמנטרית בהנהלת-חשבונות. אני סבור כי על מינהל החברה לתת דעתו על תופעה זו ולהשתדל לקיים קורסים להנהלת חשבונות עבור אנשים אלה.

בסיום דברי רצוני להגיד דברי שבח ועידוד למשרד החדש, אשר הרגשנו בחסרוננו. אני מקווה שהוא ישפיק בדרך בה החל ללכת וישיג תוצאות חשובות.

ח. רובין:

אני מעריך מאוד את היזמה, הרג-גורביות והדמיון בפעולה שטרם מינהל החברה בהנהגתו של אשר ארן. אני מציין זאת ברצון, מולם זה אינו מומר כי כל פרט ופרט הוא מוצלח - וגם לא יכול להיות אחרת - כי כל אחד לומד פנסיון. כניסה לבית-סוהר זו פעולה חשובה, ואם הדברים יתמידו וייעשו גם במקומות אחרים בהם נמצאים אנשים מוכי גורל, בוכל לצרף על הישג שאין לבטלו.

רצוני לציין שטוב עשה המשרד שנקט בקו של ריכוזיות, כי אני חושב שכל משרד מטשלת יכול לעשות דין לעצמו בפעולות החברה, פרטות ואריכת קורסים.

6.12.54

השר ארן אמר כמין שהמבצעים הם העושים את מלאכת ההסברה. מני סגור שנוסח זה אינו כל-כך מוצלח, כיוון שחברי-הכנסת מפלגות האופוזיציה הם באותה מידה מבצעים כמו חברי-כנסת מפלגות הקואליציה. מני חושב שהשר נקט עמדה לא נכונה בקבעו כלל, שרק חלק מסוים של עסקנים ראשי להופיע; מני רואה בכך פגם. הדבר לא יתכן בתקופת ערב בחירות, אבל הוא לא נכון בדרך-כלל. מני מסייע לבחון שנית את הכלל הזה. אינו מובע לי את הזכות להסביר את מדיניות הממשלה בעניינים שאני חולק עליה וטבקר אותה, אבל הוא מין ראשי להסביר, למשל, את דעתי, דעת המיעוט, על חוק אשר בתקבל בכנסת? האם דעת הקבוץ המאוחד אינה יכולה להישמע מעל במות ההסברה? צר לי על כך, דוקא מפני שאני מעריך את התנופה והיזמה של מפעל זה, את הרג-גווניות ואת הגישה הקצת מעיזה של המינהל.

במסיבות אלו מני אמלץ להצביע נגד התקציב, ולא מפני שאני שולל פרט זה או אחר.

היו"ר י. גורלי: מין ספק שפעולת מינהל ההסברה היא מה רכת, כמעט ואין חולקיה על כך, גם אם פותחים ביקורת פה ושם על פרט זה או אחר. בדרך כלל כגש לו מינהל ההסברה עמדה בצניבור, והדברים גם באו לידי ביטוי בגירור שקיימנו בוועדת הכספים. גם בוועדת הכספים היה טעם של "אוויר צח", ויתכן שיש קשר

גוטלין בין הצלחתו של מינהל ההסברה לחולל מכה בעניין זה לבין הגירור הקטן, הענייני והמיוחד שהמנהל היום על פעולות ההסברה.

אינו יודע אם אני צריך לעוץ עצות למינהל ההסברה, מולם יש לי הערה אחת לעניין התקציבים של מוסדות אחרים העוסקים בשטח פעולתם גם בענייני הסברה. לפי דעתי צריך לצמצם ביותר את התקציבים הללו ולהגדיל את תקציב המינהל על-חשבון תקציבי ההסברה של משרדים אחרים. מני מניין שיש פינות מסוימות שהן בחלתם של המשרדים והם זקוקים לכספיה אלה, אבל במידה מסוימת על הסברה בקווים רחבים יותר, הפעולה צריכה להיות מרוכזת בידי מינהל ההסברה, וקדם כל מטעם פשוט: המינהל הצליח לסלול לעצמו שבילים ששום משרד אחר לא יצליח, בדרכי הסברה וכדומה. לכן אותם המבצעים שהמדינה מקדישה להסברה, טוב שיוצאו באמצעות אותו ציבור שיכול להצליח יותר מאשר כל ציבור, והוא גם הוכיח זאת.

הערה שניה לעניין התקציב לאותו מוסד העוסק בענייני ערבים. לי נראה שחשוב מאד שדוקא הפעולה בקרב הערבים תיעשה על-ידי מינהל ההסברה, בשיטה אחת כמובן, אף-על-פי-כן ששר הסברה אמר שהוא אינו רואה אצמו מוסחה לכך. קודם כל, במסך הזמן הוא ירכוש מוסחיות, והוא יכול גם להסתייע במוסחים, אותם מוסחים המועלים במסגרת המחלקה המיוחדת.

אשר לכניסה לבתי-הספר, כמין הייתי מייעץ לעשות סלקציה חמורה וקפדנית ביותר בבחירת המנשנים שילכו לעשות את המלאכה בבתי-הספר. כן הייתי מייעץ למסוף את המנשנים שיבחרו לתפקיד זה ולנהל עמם שיחה. חושבני כי על מינהל ההסברה ליצור לו בסיסים בבתי-הספר, ולבחור מקרב האסירים מיט אחד או שנים, שיוכל להישען עליהם. לפעולה זו ודאי תהיינה תגובות, וצריך שפיששו ימשיך בהסברה.

אבר-הכנסת לוז שאל אם יש מישהו העוקב אחרי מה שנכתב בעתונות. היות והעתונות זה אחד ממכשירי ההסברה העצומים במדינה, הייתי מוסר שמינהל ההסברה צריך לחפש דרך כיצד להגיע - במרוצת הזמן כמובן - להעלאת רמת ההסברה של המכשיר הזה שקוראים לו עתונות. אף על כן שאעניין קשה עד מאד, הוא צריך להציג לו מסרה זו בטווח ארוך של שנים.

לחבר-הכנסת רובין רצוני להעיר, כי הייתי מאושר לו הגענו למצב כזה, שמינהל ההסברה היה יכול להסתייע במרצים משורות האופוזיציה. אילו היה לי הבטחון שהמסבירים מטעם האופוזיציה

ישתלבו במערכת ההסברה לפי אותו נושא ויגבון שיצר סיבה להסברה, הייתי חושב זאת להישג עצום. יתכן שכדאי לעשות נסיון, אבל אילו היינו מגיעים לנקודה הייתי רוצה בכך ברכה גדולה למדינה. אינני מציע הצעות, אולם אני בטוח שלאופוזיציה יהיה קשה לעמוד במבחן זה, כי היא הורגלה לנושא מסוים של ביקורת. הדבר אמנם אינו חל על כולם, אבל ברגע שפותחים דלת זו, אי-אפשר לתת כרטיס כניסה רק למעטים, אם פותחים אותה - היא סוכרתה להיות פתוחה לרווחה.

השר ז. ארן: ראשית, רצוני להודות על הרוח הטובה ועל העידוד. מעבור עתה לתשובות לשאלות.

לחבר-הכנסת גניחובסקי רצוני להשיב, כי המרצים במסיבות החנוכה יהיו המורים ואיננו שולחים אנשים מהחוץ. זו תהיה מסיבה ליד שולחנות ערוכים, מסיבה לבניית עם לביבות וחלק מננותי. נושא המסיבות: הגבורה בישראל.

בענין ראשי ובני הישיבות, אנו מחפשים דרך כיצד להגיע אליהם, אולם הבעיה אינה פשוטה כל עיקר.

בתכנית הקורסים לעולים הגרים בישראל דתיים סיבצנו דיסציפלינות דתיות, נוסף על התכנית הכוללת. בדרך-כלל בוור שהפעולה בקרב ישוביה דתיים צריכה להתנהל על-ידי אנשים דתיים.

חבר-הכנסת דיין אפר - ובצדק - שמהקורסים שאנו מקיימים נהנים רק מעטים. פידרנו עד כה 5 קורסים כאלה, עד פסח יתווספו עוד שנים, והתפעל יקיף 250 איש עד סוף השנה. מה יהיה הלאה? הדבר תלוי בכנסת. יבוא יום - אם יוטל עלי לספל בעניינים - אציג אני את התנאים, ונאחד מהם הוא: הקמת בית-ספר מפלכתי לאזרחות. אני נושא את נפשי לכך שלפחות אחד מטפחה יעבור קורסים אלה, והדבר חשוב להטבת האקליה התרבותי הכללי. הטמלה כיצד להשביח את האקלים התרבותי במדינה, היא שאלה חשובה מסדרה ראשונה, וגם העליתיה בישיבת הממשלה.

בתקציב יש סעיף עבור ציוד וריהוט למועדונים. סיבה להסברה כפעיל במשך השנה לפחות עוד מיליון ל"י של גורמים מגורמים שונים עבור מועדונים. יש הקצבה של 85,000 ל"י למועדונים מזוריים, ומסרד העבודה שיבץ בתכניתו הקמת 65 מועדונים חדשים, מחוץ לתיקונים ושיפוצים של אלה הקיימים. סיבה להסברה עצמו מצוי וטרהט אותם וגם מספק אותן בסריות שחבר-הכנסת דיין הזכיר כאן.

כטובן שאנו מתכוונים לערוך סיורם לכל החוגים, והעולים תופסים חלק ניכר בתכנית זו. בכלל אנו הולכים למקומות שרגל לא דרכה בהם, והמטרה היא להגיע למקומות מרוחקים ובלתי נודעים. רצוני להפנות את תשומת-לבכם לסורה שפועלת במודעה שלנו בעתונות: "טיול בגל לתל-אל-קטולה - מצודת הירקון ומועדון התעופה - מגודת חרשים ואילמים".

אחת הפגמות של הקורסים לעולים היא להקנות להם מושגים שיוכלו לספל בעניינים איבוריים; הנהלת מזכירות תופסת מקום בכבוד בתכנית זו. מבחינת חריפות התפיסה הם עולים עלינו, אולם קשה עליהם התפיסה בענייני חשבונות. השתירה הזו בין חריפות התפיסה ואי-הידיעה או התפיסה של החשבון, היא דבר חשוב מאד. חבר-הכנסת הרצפלד צדק במסרו שיש לקיים קורסים להנהלת חשבונות, אבל זה מתפקידה של ברית הפיקוח.

המכום בתקציב שאנו מייחדים לעולים - ויש להביא בחשבון שהעולים אינם יושבים רק בישובי עולים אלא גם בערים ובטוטנים והם נהנים מהפעולה הכללית - מגיע ל- 125,000 ל"י.

בענין ריכוז פעולת ההדברה, עלי לצייין שבכל משרד ומשרד יש קציני הסברה, ואנו מטפלים עמו פעולה.

אשר לפעולה בקרב הערבים אזרחי מדוע לא קיבלתי על עצמי את הדבר, הבינותי שיש לפסור זאת לגורם אשר יחיה את הדיבריה בתוך ידיעת השפה, המושגים, וגם יהיה מעורה בזה. כיום הוקמה מחלקת מיוחדת לענייני ערבים, בהשגותיו של מר זיבון - וזוהי בחירה מוצלחת ביותר - המטפלת העניינים כלכליים, ובמנו אתה לידי הטכס בדבר הוצאת העמון הערבי. יש לנו קשר הדוק עם מחלקת זו, והפעולה בכפר-סירה תוכננה בהתייעצות אתנו והוצגה לפעל תוך שימוף מלא.

לשמעל בדבר שימוף האופוזיציה בפעולת ההסברה עלי להשיב, כי חשבתי רבות על הענין, והייתי מאושר לו יכולתי לשתף את כל הגורמים, פרט לאחד, בפעולתנו. לו הייתה לנו אופוזיציה מחולקת על הממשלה במספר שמלות - הייתי יכול להסתדר אתה, אבל אם יש אופוזיציה המערערת על המסדר כולו - מה אובל לעשות? יש אופוזיציה המערערת על המסדר ויש אופוזיציה המערערת את המסדר - זכילד מספר שימוף? עשיתי בסיון כזה, מולט הוא נטתיים בכסלון גפור. כאשר אמרתי "מבצעים" התכוונתי לשרים, תת-שרים, מנהלי משרדים והפקידות הגבוהה. אני סבור שזו הדרך בה צריך ללכת בכל מספר דימוקרטי, וכבר גיקטו מאתנו חומר על אופן הפעולה מצדפת. זו דרכה של דימוקרטיה, שאלה העושים את הפעולה במיה לציבור, משרים, בשמלים ומשיבים - לזאת ייקרא "יחסי ציבור".

מהתצפית של מינהל ההסברה לראים מנו כיצד מתהדק העם, כיצד גלויות ועדות מתכזבים לעם אחד. אמנם אין נחתום פעיד על עיסתו, אבל על השעור הוא יכול להעיד? מבחינה זו אני פעיד לפניכם שה"שעור" בתוך הענין הוא מבורך.

היו"ר י. גורי:
רצוני להודות על ההסברה שניתנה לנו; גם מנו היינו זקוקים להסברה.

רצוני להציג בסני הוועדה את המנהל הכללי של מינהל ההסברה מר תשר, יהיה אחד העובדים הראשיים בקרן-הקיימת ויש לו בסיון בשטח ההסברה גם במרץ וגם בחוץ-לארץ. אני ממחל לו הצלחה בתפקידו.

השר ז. ארן:
אני פעיד שמר תשר הוא השורה נאה למינהל ההסברה.

הישיבה נועלה בשעה 14.00